

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ

У. ВОТ

представено на 17 май 2017 година¹

Дело C-218/16

Aleksandra Kubicka

(Преюдициално запитване, отправено от Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim (Окръжен съд Гожув Великополски, Полша)

„Преюдициално запитване — Наследяване и европейско удостоверение за наследство — Приложно поле на Регламент (ЕС) № 650/2012 — Недвижим имот с местонахождение в държава членка, чието право не познава виндикационния завет — Отказ да се признаят вещноправните последици на такъв завет“

I. Увод

1. Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство² влиза в сила на 16 август 2012 г. и съгласно член 84, втора алинея се прилага от 17 август 2015 г., с изключение на някои общи разпоредби.

2. За първи път³ на Съда е поставен въпрос за тълкуването на разпоредбите на Регламент № 650/2012, и специално на изключенията по член 1, параграф 2, букви к) и л), съгласно които приложното му поле не обхваща „естеството на вещните права“ и „вписването в регистър на права върху недвижимата или движимата собственост, включително правните изисквания за такова вписване, както и последиците от вписването или невписването на такива права в регистър“⁴.

1 Език на оригиналния текст: френски.

2 ОВ L 201, 2012 г., стр. 107 и поправка в ОВ L 344, 2012 г., стр. 3.

3 Има висящи дела и по други две преюдициални запитвания. Те са отправени от Kammergericht Berlin (Берлински апелативен съд, Германия). Първото (C-558/16) се отнася до тълкуването на член 1, параграф 1, член 67, параграф 1 и член 68, буква л) от Регламента в случай на отказ да се издаде европейско удостоверение за наследство на преживял съпруг, поради това че определянето на неговия наследствен дял произтича отчасти от прилагането на разпоредба, свързана с режимите на съпругеска имуществена общност, които са изключени от приложното поле на Регламента. Второто (C-20/17) се отнася до тълкуването на член 4 от Регламент № 650/2012, когато става дума за определянето на международната компетентност за издаване на национални удостоверения за наследство, които не са заменени от европейското удостоверение за наследство.

4 Може да се отбележи, че идентични разпоредби съдържа и Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета от 24 юни 2016 година за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи (ОВ L 183, 2016 г., стр. 1), който ще се прилага от 29 януари 2019 г. Вж. по-специално съображения 27 и 28, както и член 1, параграф 2, буква ж) (с добавяне на думите „върху имущество“ след естеството на вещните права) и з). Съображение 25 и член 29 от този регламент предвиждат и механизъм за адаптиране на непознато вещно право.

3. Разсъжденията ми ще се съсредоточат върху изключително деликатния въпрос за границата между обхвата на приложимото към наследяването и приложимото към вещта право, въпрос, по който са водени много преговори, както се подчертава в писменото становище на Европейската комисия⁵, а и в доктрината⁶.

4. Конкретно делото в главното производство предполага да се определи дали разпоредбите, които изключват от обхвата на Регламента хипотезите на приложимост на закона по местонахождението на вещта, могат да бъдат основание за отказ да се признаят вещноправните последици на „виндикационния“ завет, при който с откриването на наследството правото върху вещта преминава пряко върху заветника, при положение че става въпрос за право на собственост върху недвижим имот с местонахождение в държава членка, която не познава този вид завети, а допуска само „дамнационния“ завет. При последния тип завет наследникът е длъжен да прехвърли на заветника правото върху вещта, а заветникът има право да изисква изпълнението на завета.

5. Най-напред ще разясня защо следва да се отхвърлят възражения за недопустимост, а след това ще изложа съображенията, поради които трябва да се приеме следното:

- спорът е свързан не с това, че правото на собственост, което заветникът ще придобие, няма да е познато в държавата членка, в която той ще го предяви, а с условията за признаване на прехвърлянето на това право с оглед на вписването му в имотния регистър,
- изключението по отношение на изискванията за това вписване трябва да се тълкува стеснително, и
- следователно в случай като разглеждания в главното производство в съответствие с член 23 от Регламент № 650/2012 заветът на вещно право, познато в правото на държавата членка по местонахождението на имота, трябва да произвежда действие за заветника, независимо къде то трябва да се впише в регистрите, при положение че правото върху недвижимия имот е преминало пряко върху заветника по силата на приложимия наследствен закон, определен съгласно член 22 от този регламент.

6. Ето защо ще предлага отрицателен отговор на поставения въпрос.

II. Правна уредба

A. Правото на Съюза

7. Съображения 7, 9, 15, 16, 18, 19, 37 и 67 от Регламент № 650/2012 гласят:

„(7) Правилното функциониране на вътрешния пазар следва да се улесни с отстраняването на пречките пред свободното движение на хора, които днес са изправени пред трудности при упражняване на правата си в областта на наследяването с трансгранични последици. В европейското пространство на правосъдие гражданите трябва да могат да организират

5 Вж. точки 47—61 от това становище, и особено частта, в която се припомнят предложенията на Федерална република Германия да се уреди нормативно преобразуването на непознатите в германското право завети в допустими по това право завети; тези предложения са изложени подробно в бележка под линия 18 от настоящото заключение.

6 Вж. *Bonomi, A. et Wautelet, P. Le droit européen des successions, Commentaire du règlement (UE) № 650/2012, du 4 juillet 2012. 2. ed., Bruylant, Bruxelles, 2016, point 105 sq., p. 127.* Вж. също *Bergquist, U., Damascelli, D., Frimston, R., Lagarde, P., Odersky, F. et Reinhartz, B. Commentaire du règlement européen sur les successions. Dalloz, Paris, 2015, I, №71, p. 44.*

предварително въпросите на своето наследство. По ефикасен начин следва да бъдат гарантирани правата на наследниците и заветниците, на други лица, близки на починалия, както и на кредиторите на наследството.

[...]

- (9) Приложното поле на настоящия регламент следва да обхване всички гражданскоправни аспекти на наследяването на имуществото на починало лице, а именно всички форми на прехвърляне на активи, права и задължения в случай на смърт, било то доброволно прехвърляне по силата на разпореждане с имущество в случай на смърт или прехвърляне по силата на наследяване при липса на завещание.

[...]

- (15) Настоящият регламент следва да даде възможност за създаване или прехвърляне чрез наследяване на право върху недвижима или движима собственост, както е предвидено в приложимото към наследяването право. В него обаче не следва да се засяга ограниченият брой („*numerus clausus*“) вещни права, срещани се в националното право на някои държави членки. Дадена държава членка не следва да е задължена да признае вещно право, свързано с имущество, намиращо се в тази държава членка, ако въпросното вещно право е непознато в нейната правна система.

- (16) Въпреки това, за да могат бенефициерите да се възползват в друга държава членка от правата си, които са възникнали или са им прехвърлени чрез наследяване, в настоящия регламент следва да се предвиди адаптирането на непознато вещно право към най-близкото равностойно вещно право съгласно законодателството на другата държава членка. При такова адаптиране следва да се вземат предвид целите и интересите, преследвани от конкретното вещно право, и свързаните с него последици. С цел определяне на възможно най-близкото равностойно вещно право съгласно националното законодателство може да се потърси връзка с органите или компетентните лица на държавата, чието право е приложимо към наследяването, за да се получи допълнителна информация за естеството и последиците от вещното право. За тази цел биха могли да се използват съществуващите мрежи за съдебно сътрудничество по гражданскоправни и търговскоправни въпроси, както и всички останали налични средства за улесняване на разбирането на правото на друга държава.

[...]

- (18) Изискванията за вписване в регистър на право върху недвижима или движима собственост следва да бъдат изключени от обхвата на настоящия регламент. Ето защо следва правото на държавата членка, в която се води регистърът (за недвижимата собственост това е *lex rei sitae*), да определя правните условия и начина на извършване на вписването, както и органите, например лица водещи поземлени регистри или нотариуси, които отговарят за извършване на проверка на това дали са изпълнени всички изисквания и дали представената или посочената документация е достатъчна или съдържа необходимата информация. По-специално тези органи могат да проверяват дали правото на починалия по отношение на наследственото имущество, посочено в представения за регистрация документ, е право, вписано като такова в регистъра или е доказано по друг начин в съответствие със законодателството на държавата членка, в която се води регистърът. За да се избегне дублирането на документи, органите по регистрацията следва да приемат онези документи, изготвени от компетентните органи в друга държава членка, чието разпространение е предвидено в настоящия регламент. По-специално издаваното съгласно настоящия регламент европейско удостоверение за наследство следва да представлява действителен документ с оглед вписването на наследствено имущество в регистъра на

държава членка. Това не следва да изключва възможността органите по регистрацията да поискат от лицето, което подава заявление за регистрация, да представи такава допълнителна информация или такива допълнителни документи, каквито се изискват съгласно законодателството на държавата членка, в която се води регистърът, например информация или документи, свързани с изплащане на приход. Компетентният орган може да посочи на лицето, което подава заявление за регистрация, как може да се предоставят липсващата информация или документи.

- (19) Последиците от вписването на дадено право в регистър следва също да бъдат изключени от обхвата на настоящия регламент. Ето защо правото на държавата членка, в която се води регистърът, следва да определя дали вписването има например декларативно или конститутивно действие. По този начин, когато например придобиването на право върху недвижимата собственост подлежи на вписване в регистър съгласно правото на държавата членка, в която се води регистърът, с цел да се гарантира действието *erga omnes* на регистрите или да се защитят правните спогодби, моментът на придобиването следва да се определя от законодателството на тази държава членка.

[...]

- (37) За да позволи на гражданите да се ползват, при пълна правна сигурност, от преимуществата на вътрешния пазар, настоящият регламент следва да им даде възможност да узнаят предварително кое е правото, приложимо към наследяването в техния случай. Следва да се въведат хармонизирани стълкновителни норми, за да се избегне наличието на противоречащи си резултати. Основната норма следва да осигурява уреждане на наследяването от предвидимо право, с което то да е в тясна връзка. От съображения за правна сигурност и за да се избегне раздробяването на наследството, това право следва да урежда наследяването като цяло, т.е. цялото имущество, което съставлява наследственото имущество, независимо от естеството на активите и независимо дали активите се намират в друга държава членка или в трета държава.

[...]

- (67) С цел бързото, лесно и ефективно уреждане на наследяване с трансгранични последици в рамките на Съюза наследниците, заветниците, изпълнителите на завещанието или управителите на наследственото имущество следва да могат лесно да докажат правното си положение и/или правата и правомощията си в друга държава членка, например в държава членка, в която се намира наследствено имущество. За да им се даде възможност да направят това, в настоящия регламент следва да се предвиди създаването на еднотипно удостоверение — европейско удостоверение за наследство [...], което да бъде издавано с цел да се ползва в друга държава членка. В съответствие с принципа на субсидиарност удостоверението не следва да заменя националните документи, които се използват за сходни цели в държавите членки“.

8. Член 1 от Регламента гласи:

„1. Настоящият регламент се прилага при наследяването в случай на смърт. Той не се прилага по данъчни, митнически или административни въпроси.

2. От приложното поле на настоящия регламент са изключени:

[...]

к) естеството на вещните права, както и

л) вписването в регистър на права върху недвижима или движима собственост, включително правните изисквания за такова вписване, както и последиците от вписването или невписването на такива права в регистър“.

9. Член 21, параграф 1 от Регламента установява общата норма относно приложимия към наследяването закон и предвижда:

„Освен ако в настоящия регламент не е предвидено друго, приложимото право по въпросите, свързани с наследяването като цяло, е правото на държавата на обичайно местопребиваване на починалия към момента на смъртта му“.

10. Член 22 от Регламент № 650/2012 е озаглавен „Избор на приложимо право“ и параграфи 1 и 2 от него предвиждат:

„1. Всяко лице може да избере за приложимо право по въпросите, свързани с наследяването му като цяло, правото на държавата, чийто гражданин е към момента на избора или към момента на смъртта.

[...]

2. Изборът се прави изрично в изявление под формата на разпореждане с имущество в случай на смърт или е виден от условията на такова разпореждане“.

11. Член 23 от Регламента е озаглавен „Обхват на приложимото право“, а параграф 1 и параграф 2, буква д) от него предвиждат:

„1. Правото, определено съгласно член 21 или 22, урежда наследяването като цяло.

2. Това право урежда по-специално:

[...]

д) прехвърлянето на наследниците, и според случая — на заветниците, на активите, правата и задълженията, съставляващи наследството, включително условията и последиците от приемането или отказа от наследство или от завет“.

12. Член 31 от Регламента е озаглавен „Адаптиране на вещни права“ и гласи:

„Когато дадено лице се позове на вещно право, което притежава съгласно приложимото към наследяването право, а правото на държавата членка, в която е извършено позоваването, не познава въпросното вещно право, това вещно право, ако е необходимо и доколкото е възможно, се адаптира към най-близкото равностойно вещно право съгласно законодателството на тази държава, като се вземат предвид целите и интересите, преследвани от конкретното вещно право, и свързаните с него последици“.

13. Глава V от Регламент № 650/2012 урежда автентичните актове и съдебните споразумения.

14. Съгласно член 59, параграф 1 („Приемане на автентични актове“) „[а]втентичните актове, съставени в дадена държава членка, имат същата доказателствена сила в друга държава членка, както в държавата членка по произход, или възможно най-сравнимото действие, при условие че това не противоречи явно на обществения ред (ordre public) в засегнатата държава членка“.

15. Член 62 от Регламента („Създаване на европейско удостоверение за наследство“) е част от глава VI, която урежда европейското удостоверение за наследство, и гласи:

„1. С настоящия регламент се създава европейско удостоверение за наследство [...], което се издава с цел да бъде използвано в друга държава членка и има правните последици, изброени в член 69.

2. Използването на [европейското удостоверение за наследство] не е задължително.

[...]“.

16. Член 63 от Регламент № 650/2012 е озаглавен „Цел на [европейското удостоверение за наследство]“, а параграф 1 и параграф 2, буква б) от него гласят:

„1. [Европейското удостоверение за наследство] е предназначено да се използва от наследници, заветници с преки права върху наследството и изпълнители на завещания или управители на наследствено имущество, на които се налага в друга държава членка съответно да докажат правното си положение или да упражнят правата си на наследници или заветници и/или правомощията си на изпълнители на завещания или управители на наследствено имущество.

2. [Европейското удостоверение за наследство] може да се използва по-специално за доказване на един или повече от следните елементи:

[...]

б) присъждането на определен актив или определени активи, които са част от наследственото имущество, на наследника(ците) или според случая — на заветника(ците), посочени в [европейското удостоверение за наследство]“.

17. Член 68 от Регламента е част от същата глава, озаглавен е „Съдържание на [европейското удостоверение за наследство]“ и гласи:

„[Европейското удостоверение за наследство] съдържа следната информация в степента, необходима за целите, за които се издава:

[...]

м) опис на правата и/или активите за всеки един заветник;

[...]“.

18. Член 69 от Регламента е озаглавен „Правни последици от [европейското удостоверение за наследство]“ и параграфи 2 и 5 от него гласят:

„2. Предполага се, че [европейското удостоверение за наследство] представя точно елементите, установени в съответствие с приложимото към наследяването право или в съответствие с друго право, приложимо към специфични елементи. Предполага се, че лицето, посочено в удостоверението като наследник, заветник, изпълнител на завещанието или управител на наследственото имущество, има посоченото в удостоверението правно положение и/или правата или правомощията, заявени в удостоверението, без да се налагат други условия и/или ограничения за тези права или правомощия освен заявените в [европейското удостоверение за наследство].

[...]

5. [Европейското удостоверение за наследство] представлява действителен документ за вписването на наследственото имущество в съответния регистър на дадена държава членка, без да се засяга член 1, параграф 2, букви к) и л)“.

Б. Полското право

1. Гражданският кодекс

19. Член 981¹, параграф 1 от Kodeks Cywilny (Граждански кодекс, наричан по-нататък „Гражданският кодекс“) гласи:

„С нотариално завещание наследодателят може да разпорежи определено от него лице да придобие предмета на завета в момента на откриването на наследството (виндикационен завет)“.

20. Параграф 2, точка 2 от същия член гласи:

„Предмет на виндикационен завет може да е например:

[...]

2) прехвърлимо вещно право.

[...]“.

21. Член 968 от Гражданския кодекс урежда „дамнационния завет“, какъвто завещателят може да направи чрез всяка допустима форма на завещаване, в това число със саморъчно завещание.

2. Нотариалният кодекс

22. Съгласно член 81 от Prawo o notariacie (Закон за създаване на нотариален кодекс, наричан по-нататък „Нотариалният кодекс“) от 14 февруари 1991 г.⁷, изменен със закон от 13 декември 2013 г.⁸, нотариусът е длъжен да отказва да извършва нотариални действия, които биха били в противоречие със закона.

23. Член 83, параграф 2 от Нотариалния кодекс предвижда, че контрол над отказите за извършване на нотариални действия се упражнява по подадена частна жалба от лицето, на което е отказано извършването на съответното действие. Частната жалба се разглежда първо по реда за упражняване на самоконтрол от самия нотариус, който може да установи основателността ѝ и да извърши съответното нотариално действие. Ако не бъде уважена от самия нотариус, частната жалба се изпраща на окръжния съд (sąd okręgowy), в чийто район се намира кантората на нотариуса. Съгласно националната съдебна практика окръжният съд се произнася като втора инстанция.

⁷ Dz. U., бр. 22, позиция 91.

⁸ Dz. U., 2014 г., позиция 164.

III. Фактите по спора в главното производство и преюдициалният въпрос

24. Полската гражданка Aleksandra Kubicka, майка на две непълнолетни деца от брака ѝ с германски гражданин, притежава в съсобственост със съпруга си 1/2 идеална част от недвижим имот във Франкфурт на Одер (Германия), в който живее със семейството си.

25. За да състави завещанието си, г-жа Kubicka се обръща към нотариус в Слубице (Полша). Тя желае в момента на откриване на наследството съпругът ѝ да получи цялата нейна част от собствеността върху общия им недвижим имот. Тя решава да учреди виндикационен завет по смисъла на полското наследствено право, и конкретно член 981¹ от Гражданския кодекс. За останалата част от имуществото си тя предпочита да запази законовия ред за наследяване, тоест съпругът и децата ѝ да я наследят с равни дялове.

26. На основание член 81 от Нотариалния кодекс заместващият нотариус Marcin Margoński отказва да извърши нотариалното действие по съставяне на завещание, съдържащо виндикационен завет.

27. Заместващият нотариус приема, че този завет е в противоречие с германското законодателство и с германската доктрина и съдебна практика в областта на вещното и регистърното право, които той трябва да вземе предвид съгласно член 1, параграф 2, букви к) и л) и член 31 от Регламент № 650/2012, и във връзка с това излага следните мотиви:

- видно от член 2174 от Bürgerliches Gesetzbuch (Гражданският кодекс), германското право допуска единствено дамнационните завести, тоест заветите с облигационноправни последици,
- съгласно постоянната германска съдебна практика отпреди влизането на Регламента в сила вещноправните последици на чуждестранните виндикационни завести, отнасящи се до недвижими имоти с местонахождение в Германия, не се признават, тъй като приложимият наследствен закон не може да урежда способите за придобиване на права върху такива вещи,
- поради това заветникът може да бъде вписан като собственик в имотния регистър единствено въз основа на нотариален акт, удостоверяващ сделката по прехвърляне на собствеността върху съответния имот от наследниците в полза на заветника в изпълнение на завета, или въз основа на заместващо този акт съдебно решение, и
- след влизането на Регламента в сила виндикационните завести се адаптират в дамнационни завести съгласно член 31 от Регламента.

28. Заместващият нотариус се обосновава и като припомня мотивите към германския закон за прилагането на Регламент № 650/2012 — Internationales Erbrechtsverfahrensgesetz (Закон за процесуалния ред при международно наследяване) от 29 юни 2015 г.⁹, който съдържа следния пасаж: „[г]ерманското право обаче не познава виндикационния завет, а признаването му не се и изисква съгласно [този регламент] (член 1, параграф 2, буква к) от Регламента). И досега германското право допускаше тези виндикационни завести да пораждат единствено облигационноправни последици (т.нар. дамнационен завет). Член 31 от [Регламента] не променя нищо в това отношение“.

29. Считайки, че нито една от нормите на Регламент № 650/2012 не дава основание да не се признаят вещноправните последици на виндикационния завет, предвиден от избрания от нея наследствен закон, г-жа Kubicka подава частна жалба до заместващия нотариус.

⁹ BGBl. I, стр. 1042.

30. Тъй като той потвърждава отказа си да извърши нотариалното действие, г-жа Kubicka обжалва пред запитващата юрисдикция.

31. Последната приема, че трябва да прецени доколко последиците, предвидени в приложимия наследствен закон, могат да бъдат ограничавани от разпоредбите на закона по местонахождението на вещта.

32. При тези условия Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim (Окръжен съд Гожув Велкополски, Полша) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли член 1, параграф 2, буква к), член 1, параграф 2, буква л) или член 31 от Регламент № 650/2012 да се тълкуват в смисъл, че допускат отказ да се признаят вещноправните последици на предвидения в приложимия наследствен закон виндикационен завет (*legatum per vindicationem*), когато този завет се отнася до правото на собственост върху недвижим имот с местонахождение в държава членка, чието право не познава института на завета с пряко вещноправно действие?“

IV. Анализ

A. По допустимостта на преюдициалния въпрос

33. В писмените си становища германското и унгарското правителство поддържат, че преюдициалният въпрос е недопустим, защото е хипотетичен.

34. В началото следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика „процедурата, предвидена в член 267 ДФЕС, е инструмент за сътрудничество между Съда и националните юрисдикции. Следователно само националните юрисдикции, които са сезирани със спора и трябва да поемат отговорността за последващото му съдебно решаване, могат да преценят — предвид особеностите на всяко дело — както необходимостта от преюдициално решение, за да могат да се произнесат, така и релевантността на въпросите, които поставят на Съда. Следователно, след като поставените от националните юрисдикции въпроси се отнасят до тълкуването на разпоредба от правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе. Съдът обаче може да откаже да се произнесе по отправен от национална юрисдикция преюдициален въпрос, ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси“¹⁰.

35. Унгарското правителство приканва Съда да не отговаря на преюдициалния въпрос, тъй като той се отнася до отказ да се признае действието на завет с предмет вещни права, а германският орган, който води имотния регистър, все още не е издавал такъв отказ, доколкото смъртта на завещателката не е настъпила. Това правителство счита, че с въпроса всъщност се иска тълкуване на полските и германските национални разпоредби относно заветите с цел да се определи отношението между тях.

¹⁰ Решение от 2 март 2017, Pérez Retamero (C-97/16, EU:C:2017:158, т. 20—22 и цитираната съдебна практика).

36. Въз основа на съображение 7 от Регламент № 650/2012 смятам, че този регламент цели да улесни европейските граждани при организирането на въпросите на тяхното наследство и по ефикасен начин да гарантира правата на наследниците и заветниците. Ето защо са допустими запитванията във връзка със случаи, в които спрямо завещателя се прилагат различни ограничения на завещателната свобода. По съображения за правна сигурност също така е неприемливо запитването да може да се разгледа едва след откриването на наследството, при положение че тълкувателните трудности възникват още към момента на изготвяне на завещанието.

37. Според германското правителство запитващата юрисдикция се смята за длъжна да провери дали избраното от жалбоподателката действие не е в противоречие със закона по смисъла на член 81 от Нотариалния кодекс, но не обяснява защо съгласно полското право такова противоречие би произтичало от непризнаването на виндикационния завет в германското право.

38. Аз обаче смятам, че както беше припомнено в съдебното заседание, задължението на нотариуса да откаже да извърши нотариалното действие, ако то е в противоречие със закона, трябва да се разбира в широк смисъл. Тъй като нотариусът се явява длъжностно лице, това негово задължение по необходимост включва и задължение да даде разяснения на заинтересованото лице и да се увери, че съответното действие ще може да породи последиците, които това лице иска.

39. Същевременно, видно от преюдициалното запитване, в случая в главното производство волята на завещателката е да разпорежи пряко преминаване на собствеността върху вещта, без да е необходимо да се извършват други формалности след нейната смърт.

40. Констатира се, че запитващата юрисдикция правилно анализира германското позитивно право в смисъл, че виндикационният завет, отнасящ се до права върху недвижим имот с местонахождение в Германия, не би могъл да произведе действие¹¹.

41. Щом запитващата юрисдикция е сезирана с жалба против отказа на нотариуса да изготви акт с такова завещателно разпореждане, предвидено в избраното от завещателката право, но непризнато от правото по местонахождението на имота, следва да се приеме, че искането за тълкуване не е хипотетично.

42. Затова според мен преюдициалният въпрос е допустим.

Б. По същество

43. Спорът в главното производство се отнася до прехвърлянето чрез завет на притежаваното от полската гражданка г-жа Kubicka право на собственост върху недвижим имот с местонахождение в Германия след нейната смърт.

44. Това разпореждане с имущество в случай на смърт попада в приложното поле на Регламент № 650/2012 съгласно член 1 и член 3, параграф 1, буква а).

45. Условието за това прехвърляне по принцип трябва да се уреждат от избрания от г-жа Kubicka наследствен закон. Всъщност съгласно член 22 от Регламента тя може да избере за приложимо право по въпросите, свързани с наследяването и като цяло, правото на държавата, чийто гражданин е тя към момента на избора. Освен това член 23, параграф 2, буква д) от Регламента предвижда, че избраното право урежда в частност прехвърлянето на заветниците на

¹¹ Вж. точка 20 от писменото становище на германското правителство.

правата, съставляващи наследството. Този анализ намира потвърждение и в съображение 42 от Регламента, съгласно което „[п]равото, определено като приложимо към наследяването, следва да урежда наследяването от момента на откриване на наследството до прехвърлянето на собствеността върху активите, които съставляват наследственото имущество, на бенефициерите, определени съгласно това право [...]“.

46. С този завет г-жа Kubicka иска заветникът да придобие пълно право на собственост върху нейната идеална част от имота, т.е. той да придобие вещно право, познато и в двете правни системи и съответстващо на правото, което тя упражнява в момента.

47. Следователно изборът на виндикационен вместо дамнационен завет не променя съдържанието на правото, което ще се упражнява върху вещта. С този избор просто се постига пряко преминаване на вещното право вместо непрякото му прехвърляне чрез учредяване на облигационно право в полза на заветника.

48. Същевременно, противно на поддържаното от германското правителство, изключението по член 1, параграф 2, буква к) от Регламент № 650/2012 не се отнася до тази разлика в условията за прехвърлянето. В действителност само естеството и броят на вещните права трябва да продължат да се определят от правото по местонахождението на недвижимия имот, както съвсем ясно се уточнява в съображение 15 от Регламента.

49. Ето защо предвид обхвата на член 1, параграф 2, буква к) от Регламента тази разпоредба може да се изключи от обсъждането.

50. Съответно същото важи и за член 31 от Регламент № 650/2012, разпоредба, която е приложима, видно от текста ѝ, само когато „дадено лице се позове на вещно право, което притежава съгласно приложимото към наследяването право, а правото на държавата членка, в която е извършено позоваването, не познава въпросното вещно право“.

51. При това положение остава да се разгледа само един въпрос, който според германското правителство е и определящ¹²: може ли изключението по член 1, параграф 2, буква л) от Регламента да ограничи дефинираното в член 23, буква д) действие на приложимия наследствен закон по отношение на прехвърлянето на вещта?

52. С други думи, ако съгласно избрания от завещателя наследствен закон наследникът е придобил собствеността върху недвижим имот и актът за това трябва да се впише в имотния регистър на друга държава членка, може ли тя да му противопостави закона по местонахождението на имота, който предвижда различни материалноправни условия за това конститутивно вписване?

53. Отговорите могат да бъдат изведени от анализа на разпоредбите на член 1, параграф 2, буква л) от Регламент № 650/2012, както и от неговите цели.

54. За нуждите на обсъждането нека тук най-напред отново да припомним, че съгласно член 1, параграф 2, буква л) от приложното поле на Регламента са изключени „вписването в регистър на права върху недвижима или движима собственост, включително правните изисквания за такова вписване, както и последиците от вписването или невписването на такива права в регистър“.

¹² За сравнение с предходното вж. точка 38 от писменото становище на това правителство.

55. Съображение 18 от Регламент № 650/2012 изяснява обхвата на тази разпоредба, която трябва да се разбира ограничително, тъй като е изключение: „правото на държавата членка, в която се води регистърът (за недвижимата собственост това е *lex rei sitae*), [следва] да определя правните условия и начина на извършване на вписването, както и органите, например лица водещи поземлени регистри или нотариуси, които отговарят за извършване на проверка на това дали са изпълнени всички изисквания и дали представената или посочената документация е достатъчна или съдържа необходимата информация. [...] По-специално издаваното съгласно настоящия регламент европейско удостоверение за наследство следва да представлява действителен документ с оглед вписването на наследствено имущество в регистъра на държава членка. [...] Компетентният орган може да посочи на лицето, което подава заявление за регистрация, как може да се предоставят липсващата информация или документи“.

56. Както отбелязват в частност испанското правителство и Комисията¹³, посочените в тази разпоредба правни изисквания, които може да се отнасят например до срока за вписване и условията за форма, са предназначени да гарантират сигурността, присъща на всяка форма на вписване на прехвърлянето на права. Всъщност европейското удостоверение за наследство е създадено именно за да улесни както изпълнението на тези изисквания, които нямат отношение към материалноправните условия за прехвърлянето на вещните права, така и движението на документите, материализиращи такива права¹⁴.

57. На този етап от анализа вече може да се приеме, че разпоредбите на член 1, параграф 2, буква л) от Регламента не могат да се тълкуват в смисъл, че дават основание за отказ да се признаят последиците на завет, който се урежда от избрания наследствен закон.

58. Възможно ли е обаче, както поддържа германското правителство, да се възприеме противоположният извод, като се има предвид последната част от изречението на тази разпоредба, а именно „както и последиците от вписването или невписването на такива права в регистър“?

59. Съображение 19 от Регламента съвсем ясно сочи смисъла на тази формулировка. В него изрично се споменава за въпроса дали вписването има декларативно или конститутивно действие. Моментът на придобиване също е посочен като пример за въпрос, изключен от обхвата на приложимия наследствен закон.

60. Не може идеята да е изискването за вписване да се окаже условие за придобиване на вещното право във всички случаи. В действителност тази резерва задължително трябва да се разглежда в съчетание с принципа на единството на приложимия наследствен закон в съответствие с член 23, параграф 2, буква д) от Регламент № 650/2012, съгласно който приложимото наследствено право урежда „прехвърлянето на наследниците, и според случая — на заветниците, на активите, правата и задълженията“. Всяко друго тълкуване би ограничило значително обхвата на този принцип, докато всъщност трябва да се държи сметка за целта, преследвана от законодателя на Съюза.

61. В това отношение следва да се припомни, че този регламент се вписва в по-общия контекст на стремежа да се поддържа и развива пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в което се гарантира свободното движение на хора¹⁵.

¹³ Вж. съответно точка 43 и точка 39 от тези становища; в същия смисъл вж. също *Bonomi, A. et Wautelet, P.*, op.cit., points 125–130, p. 135–137.

¹⁴ Вж. глава VI от Регламента, и специално членове 62 и 69.

¹⁵ Вж. съображение 1 от Регламента.

62. Регламентът е отговор на необходимостта да се осигури съвместимост на приложимите норми относно стълкновението на закони и на юрисдикции, което е особено изострено в областта на наследяването поради сложността, произтичаща от разнообразието на подлежащите на уреждане въпроси (определяне на бенефициерите, на техните права, понякога според съответната вещ, правилата за управление или прекратяване на наследствената имуществена общност и т.н.).

63. Също така, първостепенната конкретна цел на Регламент № 650/2012 е изложената в съображение 7. Там се посочва, че „[в] европейското пространство на правосъдие гражданите трябва да могат да организират предварително въпросите на своето наследство. По ефикасен начин следва да бъдат гарантирани правата на наследниците и заветниците [...]“.

64. Избраните средства за постигане на тази цел са описани по-специално в съображение 8 от Регламента, според което „настоящият регламент следва да обедини разпоредбите относно [...] признаването [...] на автентични актове [...] и относно създаването на европейско удостоверение за наследство“, и в съображение 37 от същия регламент, което се отнася до хармонизирането на стълкновителните норми „независимо от естеството на активите и независимо дали активите се намират в друга държава членка или в трета държава“.

65. Следва да се подчертае също, че този стремеж към опростяване довежда до създаването на европейското удостоверение за наследство. То предоставя възможност по-специално на наследниците и заветниците да докажат правното положение и правата си в друга държава членка, както и да докажат в частност присъждането на определен актив на заветника, посочен в удостоверението¹⁶.

66. Така съгласно член 69, параграф 5 от Регламента това удостоверение представлява действителен документ за вписването на наследственото имущество в съответния регистър на дадена държава членка.

67. Не може да се черпи довод и от това, че тази разпоредба се отнася и до изключението по член 1, параграф 2, буква л) от Регламент № 650/2012. По изложените в точка 55 от настоящото заключение съображения, изведени от съображение 18 от Регламента, обхватът на разпоредбата трябва да е ограничен до специалните условия за производството за вписване в регистрите¹⁷. От това следва, че на практика наред с европейското удостоверение за наследство могат да се изискват и други документи или информация, например когато то не съдържа достатъчно точни данни, за да се идентифицира вещта, за която трябва да се впише прехвърлянето на собствеността.

¹⁶ Вж. в този смисъл съображения 18 и 67, член 63, параграф 2, буква б) и член 68, буква м) от Регламента.

¹⁷ Вж. точка 45 от писменото становище на Комисията, както и *Bonomi, A. et Wautelet, P.*, op.cit., points 62—66, p. 900—904.

68. Видно от предоставените от Комисията данни¹⁸, именно в духа на този анализ в хода на преговорите преди приемането на Регламента са отхвърлени или променени предложенията на германското правителство да се запази приложимостта на регистърното право на държавата членка, в която се намира вещта, за целите на определянето на условията за прехвърлянето на правото на собственост.

69. Комисията изтъква още, че при транспонирането на Регламент № 650/2012 Кралство Нидерландия, чието наследствено право също не предвижда виндикационен завет, така е адаптирало своите норми относно вписванията, че да позволи на виндикационния заветник да впише правото си на собственост въз основа на европейското удостоверение за наследство, в което е посочено, че заветникът е придобил недвижимия имот чрез завет¹⁹.

70. Този подход гарантира пълна ефективност на избора на приложимо наследствено право.

71. Той е от съществена полза и в областта на делбите, доколкото при тях могат да възникнат същите затруднения.

72. Той трябва също така да се оценява във връзка с механизма за адаптиране, предвиден в член 31 от Регламента за случаите, в които придобитите права са непознати за приложимото право по мястото на вписването им, а това свидетелства за невъзможността да се изключват определени права и за силната воля на законодателя на Съюза да осигури полезен ефект на избора на приложимо наследствено право.

73. По тези съображения смятам, че в случай като разглеждания в главното производство член 1, параграф 2, букви к) и л) или член 31 от посочения регламент трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат отказ да се признаят вещноправните последици на предвидения в приложимия наследствен закон виндикационен завет (*legatum per vindicationem*), когато този завет се отнася до правото на собственост върху недвижим имот с местонахождение в държава членка, чието право не познава института на завета с пряко вещноправно действие.

V. Заключение

74. По всички изложени съображения предлагам на Съда да отговори на преюдициалния въпрос на *Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim* (Окръжен съд Гожув Великополски, Полша) по следния начин:

„В случай като разглеждания в главното производство член 1, параграф 2, буква к), член 1, параграф 2, буква л) или член 31 от Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на

18 Вж. точки 47—61 от писменото ѝ становище, в които се припомнят предложенията относно настоящото съображение 18 и се цитира най-напред документ на Съвета 7869/12 от 26 март 2012 г. (отхвърлено предложение: „[...] ако са изпълнени условията, определени в правото на държавата членка, в която се води регистърът“, и заменено с „По-конкретно, издаваното съгласно настоящия регламент европейско удостоверение за наследство следва да представлява действителен документ с оглед вписването на наследствено имущество в регистъра на държава членка.“). По-нататък се цитира документ на Съвета 16458/11 от 8 ноември 2011 г. (отхвърлено предложение за допълване: „Когато вписването има декларативно действие, правото на държавата членка, в която се намира недвижимият имот, урежда въпроса как следва да се впише прехвърлянето на собствеността“, и прието предложение „[...] Това не следва да изключва възможността органите по регистрацията да поискат от лицето, което подава заявление за регистрация, да представи такава допълнителна информация или такива допълнителни документи, каквито се изискват съгласно законодателството на държавата членка, в която се води регистърът [...]“, допълнено от законодателя със следния пример: „например информация или документи, свързани с изплащане на приход. Компетентният орган може да посочи на лицето, което подава заявление за регистрация, как може да се предоставят липсващата информация или документи“).

19 Вж. точка 46 от писменото ѝ становище, както и цитираните разпоредби, а именно член 27а от *Kadasterwet* (Закон за кадастъра) от 3 февруари 2005 г. (Stb. 2005, бр. 107), въведен с член 13 от *Uitvoeringswet Verordening erfrecht* (Закон за транспониране на регламента в областта на наследственото право) от 5 ноември 2014 г. (Stb. 2014, бр. 430).

наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат отказ да се признаят вещноправните последици на предвидения в приложимия наследствен закон виндикационен завет (*legatum per vindicationem*), когато този завет се отнася до правото на собственост върху недвижим имот с местонахождение в държава членка, чието право не познава института на завета с пряко вещноправно действие“.

i — След първоначалната електронна публикация на този текст е направено изменение в точки 19 и 20.